

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ

Кафедра дошкільної та початкової освіти

Ю.М. Лимар

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

**Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності 6.010102 "Початкова освіта"**

Чернігів

2012

УДК 373.3.2 (075.8)

ББК Ч 421.2 я 73

Л 21

Рецензенти: *О. А. Федій*, доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри початкової і дошкільної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка;
І. М. Шапошнікова, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та методики початкового
навчання Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова.

Лимар Ю.М.

Л 21 Педагогічні технології в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 6.010102 "Початкова освіта". – Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2012. – 64 с.

УДК 373.3.2 (075.8)

ББК Ч 421.2 я 73

У навчально-методичному посібнику подано програму й навчально-методичне забезпечення курсу "Педагогічні технології в початковій школі" для студентів спеціальності 6.010102 "Початкова освіта". Навчально-методичне забезпечення курсу містить тематику лекцій і практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання, методичні рекомендації до виконання самостійної роботи, тематику рефератів, питання до екзамену.

Для студентів спеціальності "Початкова освіта", викладачів, учителів початкових класів, які прагнуть до вдосконалення навчально-виховного процесу шляхом упровадження сучасних педагогічних технологій.

Рекомендовано до друку
вченою радою факультету початкового навчання
ЧНПУ імені Т.Г.Шевченка
(протокол № 4 від 21 грудня 2011 р.)

© Лимар Ю.М., 2012

ПЕРЕДМОВА

Формування творчої особистості набуває особливого значення в умовах соціально-економічних реформ. Тому стратегічним завданням реформування освіти в Україні є всебічний розвиток особистості, розкриття й реалізація її творчого і духовного потенціалу в різних видах діяльності. Значні можливості в цьому напрямі має період навчання учнів у початковій школі, де закладається фундамент їхньої подальшої загальноосвітньої підготовки. Саме тому майбутній учитель початкової школи повинен створити сприятливі умови для творчого й розумового розвитку кожного учня, уміти організувати навчальний процес на засадах індивідуалізації та диференціації, а також – прагнути до постійного творчого самовдосконалення. Одним зі шляхів розв'язання цих проблем є впровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій. Тому під час професійної підготовки студент повинен засвоїти знання й оволодіти уміннями, необхідними для творчого використання педагогічних технологій у власній педагогічній діяльності.

Навчальну програму курсу "Педагогічні технології в початковій школі" складено на основі освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки вчителя початкової школи й освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) фахівця Галузевого стандарту вищої освіти України (спеціальність "Початкова освіта", ОКР "бакалавр") (2006 р.); програми "Інноваційні педагогічні технології" (укладач: І.М. Шапошнікова, к.п.н., доц.) (Київ, 2004 р.) й Енциклопедії освітніх технологій (автор: Г.К. Селевко) (Москва, 2006 р.).

У процесі вивчення курсу студенти ознайомлюються з науковими концепціями перебудови навчально-виховного процесу і практикою їх використання; різними підходами до визначення поняття "педагогічна технологія"; філософськими та історичними

засадами побудови педагогічних технологій; якостями педагогічних технологій і особливостями їх впровадження в початковій школі. Усе це сприяє формуванню в майбутніх учителів варіативності мислення; осмисленню ними співвідношення традицій та інновацій у моделюванні навчального процесу; здатності проектувати власну діяльність на засадах нових парадигм освітнього процесу з використанням сучасних педагогічних технологій.

Навчальна програма курсу складається з пояснювальної записки, орієнтованого тематичного планування, змісту курсу за темами, основних вимог до знань та умінь студентів, списку рекомендованої літератури. Навчально-методичне забезпечення курсу містить плани лекцій і практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання, тематику рефератів, питання до екзамену, методичні рекомендації до виконання самостійної роботи. У додатках подано матеріали для виконання студентами самостійної роботи.

Програма й навчально-методичне забезпечення курсу "Педагогічні технології в початковій школі" можуть бути використані студентами спеціальності 6.010102 "Початкова освіта" денної та заочної форм навчання для підготовки до практичних занять, виконання самостійних робіт, підготовки до проведення уроків з використанням сучасних педагогічних технологій під час проходження педагогічної практики, учителями початкових класів, які прагнуть до вдосконалення навчально-виховного процесу шляхом упровадження сучасних педагогічних технологій.

РОЗДІЛ І.
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"

**СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
(за вимогами ECTS)**

1. ОПИС КУРСУ

Структура курсу	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS: 3.	0101 Педагогічна освіта 6.010102 "Початкова освіта" бакалавр	Нормативна
Модулів: 2.		Рік підготовки: IV. Семестр: VIII.
Змістових модулів: 7.		Лекції: 26 год.
Загальна кількість годин: 108.		Практичні: 28 год.
Тижневих годин: 4.		Самостійна робота: 54 год.
		Індивідуальна робота: індивідуальні завдання, доповіді, творчі роботи, презентації, реферати.
		Підсумковий контроль – екзамен.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"

№	Змістовий модуль	Кількість годин				
		лекції	практичні	інд. роб.	сам. роб.	всього
Модуль І. Технологічний підхід в освіті. Сучасне традиційне навчання. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів						
1.	Теоретичні основи педагогічної технології. Розвиток педагогічної системи початкової школи як інноваційний процес.	2	4	–	8	14
2.	Сучасне традиційне навчання.	2	2	–	9	13
3.	Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу.	4	4	–	6	14
4.	Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів.	4	4	–	5	13
	Всього:	12	14	–	28	54
Форма модульного контролю – співбесіда.						
Модуль ІІ. Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту. Технології вільної освіти						
5.	Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу.	4	4	–	6	14
6.	Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту.	4	4	–	5	13
7.	Педагогічні технології вільної освіти.	6	6	–	15	27
	Всього:	14	14	–	26	54
Форма модульного контролю – співбесіда.						
	Разом:	26	28	–	54	108
Форма підсумкового контролю – екзамен.						

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сучасному етапі розбудови системи вищої професійної освіти нагальною стає потреба формування в майбутніх учителів нового типу мислення, пов'язаного з варіативністю вибору систем навчання учнів, альтернативністю підходів до їх навчання, виховання й розвитку.

Найважливішою складовою педагогічного процесу стає особистісно орієнтована взаємодія вчителя й учня. Особливе місце сьогодні відводиться духовному розвитку дитини, становленню морального образу Людини. Подальша інтеграція таких освітніх факторів як школа, сім'я, мікро- і макросоціум підвищує потребу вчителя в оволодінні педагогічними технологіями, адекватними суспільним потребам. Тенденції вдосконалення освітніх технологій характеризуються планомірним переходом від учіння як функції запам'ятовування до учіння як процесу розумового розвитку; від асоціативної, статичної моделі знань до динамічно структурованих систем розумових дій; від орієнтації на середнього учня до диференційованих й індивідуалізованих програм навчання.

Мета курсу полягає в оволодінні студентами знаннями про сутність і структуру педагогічних технологій, особливості їх використання в початковій школі, у формуванні вмінь творчо використовувати педагогічні технології у власній педагогічній діяльності.

Навчальна програма курсу "Педагогічні технології в початковій школі" побудована на основі аналізу наукових концепцій перебудови навчально-виховного процесу та практики їх використання. Різні тлумачення понять "освітня технологія", "педагогічна технологія", "навчальна технологія (технологія навчання)" розглядаються щодо практики їх застосування в навчально-виховному процесі початкової школи. Класифікація педагогічних технологій, їх основні ознаки і якості, філософські та історичні засади побудови покликані формувати у майбутніх учителів варіативність мислення, здатність проектувати власну діяльність на засадах індивідуалізації та диференціації. Осмислення співвідношення традицій та інновацій у технології моделювання навчального процесу дає можливість ефективно підготувати студента до реалізації виробничих функцій і типових задач діяльності. У процесі вивчення цього курсу у студентів складається чіткий алгоритм технологічного мислення, який включає реалізацію таких **завдань**:

– визначення завдань виховання, навчання й розвитку особистості дитини за умов організації діяльності в різних технологічних системах навчання;

– визначення структурних компонентів навчальної діяльності педагога (навчальних дій, окремих занять із різних предметів) і завдань, що вирішуються в ході їх реалізації;

– вибір найбільш раціональної послідовності навчальних дій (формування технологічного ланцюжка розгортання видів співпраці вчителя й учня у вигляді технологічної карти);

– визначення оптимальних технологічних засобів для реалізації завдань навчання, виховання й розвитку особистості (форм, методів, засобів співпраці);

– вибір методів і засобів контролю за виконанням окремих видів діяльності й конкретних дій, визначення критеріїв і показників ефективності навчальної роботи;

– визначення часових меж для реалізації окремих етапів діяльності;

– вибір засобів стимулювання й оцінювання результатів діяльності учнів.

Таким чином, вивчення цього курсу сприяє розширенню обсягу знань студентів з дисциплін психолого-педагогічного, методичного циклів, сприяє формуванню професійних умінь і забезпечує здатність майбутнього спеціаліста орієнтуватися у безперервно змінній педагогічній дійсності.

Навчальну програму курсу "Педагогічні технології в початковій школі" складено на основі освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки вчителя початкової школи й освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) фахівця Галузевого стандарту вищої освіти України (спеціальність "Початкова освіта", ОКР "бакалавр") (2006 р.); програми "Інноваційні педагогічні технології" (укладач: І.М. Шапошнікова, к.п.н., доц.) (Київ, 2004 р.) й Енциклопедії освітніх технологій (автор: Г.К. Селевко) (Москва, 2006 р.).

Типовими завданнями діяльності під час вивчення **I модуля** *"Технологічний підхід в освіті. Сучасне традиційне навчання. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів"* є такі:

1) розкрити поняття "педагогічна технологія";

2) ознайомити з основними якостями і структурою сучасних педагогічних технологій;

3) з'ясувати основні критерії технологічності;

4) розглянути основні класифікації педагогічних технологій;

5) розкрити основні педагогічні концепції й теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання;

6) ознайомити з основними педагогічними технологіями на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу;

7) з'ясувати особливості організації навчального процесу на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів;

8) ознайомити з основними педагогічними технологіями на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів.

Вирішення цих завдань забезпечує формування таких **умінь**:

1) визначати основні якості педагогічних технологій;

2) аналізувати педагогічні технології за критеріями технологічності;

3) визначати приналежність педагогічної технології до певного класу й виду;

4) аналізувати традиційні засоби організації процесу навчання з точки зору забезпечення його технологічності;

5) користуватися засобами управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів для підвищення ефективності навчання;

6) використовувати засоби технологічного забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів за особистісно орієнтованою моделлю навчання;

7) здійснювати планування навчального процесу в початковій школі за умов використання засобів особистісної орієнтації;

8) використовувати засоби, які сприяють активізації та інтенсифікації діяльності учнів.

Типовими **завданнями** діяльності під час вивчення **II модуля** *"Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту. Технології вільної освіти"* є такі:

1) розглянути основні педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу;

2) з'ясувати особливості педагогічних технологій на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту;

3) розкрити основні ідеї вільного виховання;

4) ознайомити з особливостями змісту й організації навчально-виховного процесу в технологіях вільної освіти.

Вирішення цих завдань забезпечує формування таких **умінь**:

1) визначати структурні компоненти навчальної діяльності педагога й завдання, які вирішуються в ході їх реалізації;

2) обирати найбільш раціональну послідовність навчальних дій;

3) критично оцінювати позитивні й негативні сторони технологій вільної освіти щодо забезпечення якості знань учнів;

4) використовувати у власній педагогічній діяльності елементи технологій вільної освіти.

АНОТАЦІЯ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Весь курс розподілено на 7 змістових модулів.

I модуль. Технологічний підхід в освіті. Сучасне традиційне навчання. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи педагогічної технології. Розвиток педагогічної системи початкової школи як інноваційний процес.

Змістовий модуль 2. Сучасне традиційне навчання.

Змістовий модуль 3. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу.

Змістовий модуль 4. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів.

II модуль. Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту. Технології вільної освіти.

Змістовий модуль 5. Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу.

Змістовий модуль 6. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту.

Змістовий модуль 7. Педагогічні технології вільної освіти.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ "ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"

ТЕМА 1. Теоретичні основи педагогічної технології. Розвиток педагогічної системи початкової школи як інноваційний процес

Теоретичні та історичні передумови виникнення педагогічної технології як наукового явища. Наукові підходи до розгляду проблеми технологій в системі загальнопедагогічних знань. Ієрархічні рівні поняття "педагогічна технологія" в освітній практиці (загальнопедагогічний, частково предметний і локальний). Основні якості сучасних педагогічних технологій та їх структура.

Класи педагогічних технологій: 1) за рівнем застосування; 2) за філософською основою; 3) за основним методологічним підходом; 4) за провідним фактором розвитку особистості; 4) за домінуючими методами і способами навчання; 5) за організаційними формами; 6) за підходом до дитини й орієнтацією педагогічної взаємодії; 7) за напрямом модернізації й відношенням до традиційної освітньої системи (за Г.К. Селевком).

Розвиток педагогічної системи початкової школи як інноваційний процес. Поняття педагогічної інновації, його зміст і сутність. Педагогіноватори. Співвідношення традицій та інновацій у теорії та практиці початкової школи. Технологічні засоби забезпечення традиційних та інноваційних засад навчально-виховного процесу в початковій школі.

ТЕМА 2. Сучасне традиційне навчання

Класична традиційна класно-урочна технологія навчання. Шляхи вдосконалення традиційної технології навчання.

Матричний підхід до моделювання, планування, конструювання і здійснення навчального процесу в початковій школі. Можливості використання нестандартних форм, методів і засобів навчання за матричного підходу до побудови макро- і мікродіяльності учнів на уроці. Використання засобів управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів для підвищення ефективності й результативності навчання. Невикористані резерви класно-урочної системи навчання.

ТЕМА 3. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу

Теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання. Основні положення й ознаки організації та здійснення навчального процесу за такими принципами: зосередження на потребах учня; діагностична основа навчання; переважання навчального діалогу; співпраця, співтворчість між учнями і вчителями; ситуація вибору й відповідальності; турбота про фізичне й емоційне благополуччя учнів; пристосування методики до навчальних можливостей дитини; стимулювання розвитку й саморозвитку учня (за О.Я. Савченко).

Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу. Педагогіка співробітництва. Домінуючі методи навчання. Гуманно-особистісна технологія Ш.О. Амонашвілі. Домінуючі методи і форми організації навчального процесу. Особливості методики. Система Є.М. Ільїна (викладання літератури як предмета, що формує людину). Технологія вітагенної освіти А.С. Белкіна. Цілі вітагенної освіти, особливості організації та методики.

ТЕМА 4. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів

Мета й засоби активізації та інтенсифікації діяльності учнів. Ігрові технології. Головні риси і структура гри. Дидактична гра. Цілі використання ігрових технологій у навчальному процесі: дидактичні, виховні, розвивальні, соціалізаційні.

Проблемне навчання. Педагогічні умови успішного проблемного навчання (за Дж. Д'юї). Проблемні методи навчання. Технологія проектного навчання. Види навчальних проектів. Стадії розроблення навчального проекту. Роль вчителя у проектному навчанні.

Інтерактивні технології навчання. Класи інтерактивних технологій навчання (за О. Пометун, Л. Пироженко). Інтерактивні технології кооперативного навчання: робота в парах, ротаційні (змінювані трійки), два – чотири – всі разом, карусель, робота в малих групах, акваріум. Інтерактивні технології колективно-групового навчання: обговорення проблеми в загальному колі, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – учусь ("Кожен учити кожного", "Броунівський рух"), ажурна пилка ("Мозаїка", "Джиг-со"), аналіз ситуації (Case-метод), вирішення проблем, дерево рішень. Технології ситуативного моделювання: симуляції або імітаційні ігри, розігрування ситуації за ролями ("Рольова гра", "Програвання сценки", "Драматизація"). Технології

опрацювання дискусійних питань: метод ПРЕС (PRES, МППО), займи позицію, зміни позицію, неперервна шкала думок (континуум, нескінчений ланцюжок), дискусія, дискусія в стилі телевізійного ток-шоу, оцінювальна дискусія, дебати. Особливості використання інтерактивних технологій навчання в початковій школі.

Технологія комунікативного навчання Є.І. Пасова, особливості організації та методики. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу В.Ф. Шаталова. Принципи навчання за технологією В.Ф. Шаталова. Опорні сигнали. Динамічний стереотип діяльності. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів у технології В.Ф. Шаталова.

ТЕМА 5. Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу

Цілі використання педагогічних технологій, побудованих на підвищенні ефективності управління й організації навчального процесу. Технологія програмованого навчання. Принципи програмованого навчання. Види навчальних програм: лінійні, розгалужені, змішані. Переваги й недоліки програмованого навчання. Засоби програмованого навчання. Програмований контроль якості знань учнів.

Технологія рівневої диференціації. Види диференціації. Позитивні й негативні аспекти рівневої диференціації. Технологія диференціації за інтересами дітей І.М. Закатової. Позитивні й негативні аспекти диференціації за інтересами дітей.

Технології індивідуалізованого навчання І. Унт, А.С. Границької, В.Д. Шадрікова. Колективний спосіб навчання (О.Г. Рівін, В.К. Дьяченко). Робота в парах змінного складу. Методика поабзацного опрацювання тексту. Методика, обернена до методики О.Г. Рівіна. Робота в групах. Оцінювання діяльності учнів у колективному способі навчання. Технології групової діяльності. Особливості використання технологій групової діяльності в початковій школі.

Технологія перспективно-випереджувального навчання С.М. Лисенкової. Використання опорних схем і коментованого управління. Засвоєння системи знань учнями за умов використання технології С.М. Лисенкової.

ТЕМА 6. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту

Логічна структура змісту навчального матеріалу як основа побудови технологій за даною ознакою. Системні позиції щодо реалізації частково-понятійних внутрішньопредметних і міжпредметних основ технологічного забезпечення навчального процесу на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту.

Педагогічна технологія "Екологія і діалектика" Л.В. Тарасова. Класифікаційні параметри технології, її цільові орієнтації й завдання. Реалізація принципів гуманізації, інтеграції й синергетики у технології "Екологія і діалектика". Особливості змісту цієї технології для учнів 1-4 класів.

Школа "Діалог культур" В.С. Біблера, С.Ю. Курганова. Основні класифікаційні параметри цієї технології. Методичні особливості уроків-діалогів з позицій учителя й учнів. Можливості використання елементів цієї технології в організації та здійсненні навчального процесу в початковій школі.

Технологія модульного навчання. Навчальний модуль, його структура. Система контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів у технології модульного навчання. Технології інтеграції. Інтегральна освітня технологія В.В. Гузєєва. Особливості змісту. Організаційно-методичні особливості цієї технології. Робота в групах.

Технологія виховання екологічної культури. Напрямки природо-охоронної діяльності. "Йена-план-школа" П. Петерсена. Особливості змісту й організації навчально-виховного процесу. Робота учнів у штам-групах. Загальна характеристика технологій концентрованого навчання. Технологія сугестивного занурення. Релаксопедичне навчання. Структура релаксопедичного заняття (тренінгу). Авторитет учителя в сугестивному навчанні. Модель часового занурення М.П. Щетиніна. Особливості вивчення навчальних предметів за цією технологією. Робота учнів у "кафедрах".

ТЕМА 7. Педагогічні технології вільної освіти

Основні ідеї вільного виховання. Технологія вільної школи Саммерхілл О. Нілла. Особливості змісту й організації навчання у школі Саммерхілл. Роль самоуправління. Забезпечення якості знань учнів у школі Саммерхілл. Педагогіка свободи Л.М. Толстого.

Вальдорфська школа Р. Штейнера. Навчання за методом "епох".
Оцінювання навчальних досягнень учнів у Вальдорфській школі.
Особистість учителя Вальдорфської школи.

Технологія саморозвитку М. Монтесорі. Провідні положення цієї технології. Особливості організації діяльності учнів. Метод "коло".
Упровадження ідей М. Монтесорі у світі та в Україні. Технологія
Дальтон-план Г. Паркхерст. Рівні й темпи проходження навчання. Роль
самостійної роботи учнів та самоперевірки за цією технологією.

Технологія вільної праці С. Френе, особливості методики. Робота з
вільними текстами-творами. Використання карток у навчальному процесі.
Стінна газета. Школа-парк М.О. Балабана. Навчання учнів у студіях, роль
учнів у студіях. Резюме особистісних досягнень учнів у студіях.

Цілісна модель вільної школи Т.П. Войтенко. Особливості
організації та методики. Основні форми організації навчального процесу:
"самонавчання під наглядом", "коло", проектне навчання. Організаційно-
дидактичний пакет: індивідуальні штрих-картки, картки досягнень,
інструкційні картки.

Забезпечення якості знань і творчого розвитку учнів у технологіях
вільної освіти. Можливості використання технологій вільної освіти в
сучасній початковій школі.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Студенти повинні знати:

- сутність понять "освітня технологія", "педагогічна технологія", "навчальна технологія (технологія навчання)";
- основні якості сучасних педагогічних технологій;
- основні класифікації педагогічних технологій;
- шляхи вдосконалення традиційної класно-урочної технології навчання;
- особливості планування, конструювання навчального процесу на засадах матричного підходу;
- теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання;
- основні педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу;
- основні педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів;
- основні педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу;
- основні ідеї вільного виховання;
- основні педагогічні технології вільної освіти;
- особливості змісту й методики організації навчально-виховного процесу в технологіях вільної освіти.

Студенти повинні вміти:

- визначати основні якості педагогічних технологій;
- аналізувати педагогічні технології за критеріями технологічності;
- з'ясовувати належність педагогічної технології до певного класу;
- аналізувати традиційні засоби організації процесу навчання з точки зору забезпечення його технологічності;
- застосовувати засоби управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів для підвищення ефективності навчання;
- використовувати засоби технологічного забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю за особистісно орієнтованою моделлю навчання;
- здійснювати планування навчального процесу в початковій школі за умов використання засобів особистісної орієнтації педагогічного процесу;
- використовувати засоби, що активізують та інтенсифікують діяльність учнів;
- визначати структурні компоненти навчальної діяльності педагога й завдання, що вирішуються в ході їх реалізації;
- обирати найбільш раціональну послідовність навчальних дій;
- критично оцінювати переваги й недоліки використання педагогічних технологій навчання в сучасній школі;
- впроваджувати педагогічні технології або їх елементи у навчально-виховний процес початкової школи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бондар В.І. Дидактика: підруч. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва: навч. посіб. для студ. ун-тів. – К.: Вища шк., 1993. – 320 с.
4. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе (Анализ зарубежного опыта). – М.: Знание, 1989. – 75 с.
5. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
6. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
7. Особистісно орієнтований підхід в початковій освіті / упоряд. О.Кондратюк. – К.: Шк. світ, 2008. – 128 с.
8. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
9. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
10. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підруч. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
11. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе дидактического и методического усовершенствования УВП. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 288 с.
12. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
13. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.
14. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.
15. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособ. для учителя. – М.: Владос-Пресс, 2005. – 383 с.
16. Якиманская И.С. Развивающее обучение. – М.: Педагогика, 1979. – 144 с.
17. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения // Вопросы психологии. – 1995. – №2. – С. 31-42.

Додаткова

18. Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети! : пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 184 с.
19. Амонашвили Ш.А. Как живете, дети? : пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 176 с.
20. Балабан М.А. Школа-парк: как построить школу без классов и уроков. – М.: Первое сентября, 2001.
21. Библер В.С. Школа "диалога культур" // Сов. педагогика. – 1988. – № 11.
22. Височенко С.М. Педагогічна система Ш.О.Амонашвілі // Рідна школа. – 2005. – № 6. – С. 14-15.
23. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
24. Волинець А.Г. Школа діалогу культур (нарис теорії і практики) // Практична психологія і соціальна робота. – 2005. – № 8. – С. 21-26.
25. Гриньова М.В. Впровадження модульного принципу навчання // Рідна школа. – 1993. – № 7. – С. 50-51.
26. Гузеев В.В. Лекции по педагогической технологии. – М., 1992.
27. Гусинский Э., Турчанинова Ю. Идея школы Саммерхилл // Первое сентября. – 1999. – № 4. – С. 8-9.
28. Д'юї Дж. Досвід і освіта / перекл. з англ. М. Васильченко. – Львів: Кальварія, 2003. – 84 с.
29. Дичківська І.М., Поніманська Т.І. М.Монтессорі: теорія і технологія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2006. – 304 с.
30. Левківський М.В. Історія педагогіки: підруч. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 40-48.
31. Лысенкова С.Н. Когда легко учиться. – М., 1981. – 144 с.
32. Лысенкова С.Н. Методы опережающего обучения. – М., 1988. – 192 с.
33. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – 256 с.
34. Монтессори М. Значение среды в воспитании // Частная школа. – 1995. – № 4. – С. 122-127.
35. Мороз О.Г., Омеляненко В.П. Перші кроки до майстерності. – К.: Товариство "Знання", 1992. – 112 с.
36. Нилл А.С. Саммерхилл: Воспитание свободой: пер. с англ. – М.: Педагогика-Пресс, 2000. – 296 с.
37. Новосельская В., Масол Л. Роль музики та евритмії у емоційно-естетичному вихованні учнів вальдорфських шкіл // Рідна школа. – 2003. – № 9. – С. 78-80.
38. Особистісно орієнтований підхід в початковій освіті / упоряд. О. Кондратюк. – К.: Шк. світ, 2008. – 128 с.
39. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посіб. / О.М. Пехота, В.Д. Будаєв, А.М. Старева, К.Ф. Нор, В.І. Шуляр,

- І.М. Михайлицька, І.В. Манькусь, Т.В. Тихонова, О.Є. Олексик, О.І. Галицький; за ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2003. – 240 с.
40. Растригіна А.М. Педагогіка свободи: методологічні та соціально-педагогічні основи. – Кіровоград: ТОВ "Імекс ЛТД", 2002. – 260 с.
41. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
42. Стрюк К. Система Марії Монтессорі – нове чи старе? // Дошк. виховання. – 1996. – № 3. – С. 10-11.
43. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.3. – С. 7-279.
44. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.2. – С. 419-654.
45. Френе С. Избранные педагогические сочинения: пер. с франц. / сост., общ. ред. и вступ ст. Б.Л.Вульфсона. – М.: Прогресс, 1990. – 304 с.
46. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2003. – 416 с.
47. Хуторской А.В. Современная дидактика: учеб. пособ. – 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.
48. [http: // www.mschool.ru](http://www.mschool.ru) – Сервер Московской школьной педагогической сети.
49. [http: // www.volg.un.ru](http://www.volg.un.ru) – Педагогическая наука юга России: Ежемесячный электронный педагогический журнал.

РОЗДІЛ II.
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ
"ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"

**ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС
(26 год.)**

**Модуль I.
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ.
СУЧАСНЕ ТРАДИЦІЙНЕ НАВЧАННЯ.
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ
ОСОБИСТІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ.
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ АКТИВІЗАЦІЇ
ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ**

**ТЕМА 1. Теоретичні основи педагогічної технології.
Розвиток педагогічної системи початкової школи
як інноваційний процес (2 год.)**

1. Наукові підходи до розгляду проблеми технологій в системі загальнопедагогічних знань.
2. Ієрархія і взаємозв'язок понять "технологія" в педагогіці.
3. Сучасні класифікації педагогічних технологій.
4. Поняття "педагогічна інновація", його зміст і сутність.

Література до лекції

Основна

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

Додаткова

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Сутність педагогічної технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 68-72.
3. Хуторской А.В. Современная дидактика: учеб. пособ. – 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.

ТЕМА 2. Сучасне традиційне навчання (2 год.)

1. Класична традиційна класно-урочна технологія навчання.
2. Шляхи вдосконалення традиційної технології навчання.
3. Матричний підхід до моделювання, планування, конструювання і здійснення навчального процесу в початковій школі.

Література до лекції

Основна

1. Бондар В.І. Дидактика: підруч. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Левківський М.В. Історія педагогіки: підруч. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 40-48.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Махмутов М.И. Современный урок. – М., 1995.
2. Мороз О.Г., Омеляненко В.П. Перші кроки до майстерності. – К.: Товариство "Знання", 1992. – 112 с.
3. Хуторской А.В. Современная дидактика: учеб. пособ. – 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.

ТЕМА 3. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу (2 год.)

1. Теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання.
2. Основні положення та ознаки організації та здійснення навчального процесу за принципами особистісно орієнтованого навчання.

3. Особистісно орієнтовані технології:
 - а) педагогіка співробітництва;
 - б) гуманно-особистісна технологія Ш.О. Амонашвілі;
 - в) система Є.М. Ільїна (викладання літератури як предмета, що формує людину);
 - г) технологія вітагенної освіти А.С. Бєлкіна.

Література до лекції

Основна

1. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва: навч. посіб. для студ. унів. – К.: Вища шк., 1993. – 320 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підруч. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения // Вопросы психологии. – 1995. – №2. – С. 31-42.

Додаткова

1. Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети! : пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 184 с.
2. Амонашвили Ш.А. Как живете, дети? : пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 176 с.
3. Височенко С.М. Педагогічна система Ш.О. Амонашвілі // Рідна школа. – 2005. – №6. – С.14-15.
4. Особистісно орієнтований підхід в початковій освіті / упоряд. О. Кондратюк. – К.: Шк. світ, 2008. – 128 с.
5. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
6. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.3. – С. 7-279.
7. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.2. – С. 419-654.
8. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособ. для учителя. – М.: Владос-Пресс, 2005. – 383 с.

ТЕМА 4. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів (4 год.)

1. Технологія проблемного навчання.
2. Технологія проектного навчання.
3. Інтерактивні технології навчання.
4. Технологія комунікативного навчання Є.І. Пасова.
5. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу В.Ф. Шаталова.

Література до лекції

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
3. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
4. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
6. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Д'юї Дж. Досвід і освіта / перекл. з англ. М. Васильченко. – Львів: Кальварія, 2003. – 84 с.
2. Ігрові художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 102-116.
3. Інтерактивні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 90-102.
4. Проблемно-евристичні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 80-90.
5. Якиманская И.С. Развивающее обучение. – М.: Педагогика, 1979. – 144 с.

Модуль II.
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
НА ОСНОВІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ ДИДАКТИЧНОГО
ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА РЕКОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ.
ТЕХНОЛОГІЇ ВІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ТЕМА 5. Педагогічні технології на основі ефективності
управління й організації навчального процесу (4 год.)

1. Технологія програмованого навчання.
2. Технологія рівневої диференціації.
3. Технологія диференційованого навчання за інтересами дітей І.М. Закастової.
4. Технології індивідуалізації навчання (І. Унт, А.С. Границька, В.Д. Шадріков).
5. Колективний спосіб навчання (О.Г. Рівін, В.К. Дьяченко).
6. Технології групової діяльності.
7. Технологія перспективно-випереджувального навчання С.М. Лисенкової.

Література до лекції

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Гузеев В.В. Лекции по педагогической технологии. – М., 1992.
2. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
3. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
4. Лысенкова С.Н. Когда легко учиться. – М., 1981. – 144 с.
5. Лысенкова С.Н. Методы опережающего обучения. – М., 1988. – 192 с.

ТЕМА 6. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту (4 год.)

1. Педагогічна технологія "Екологія і діалектика" Л.В. Тарасова.
2. Школа "Діалог культур" В.С. Біблера, С.Ю. Курганова.
3. Технологія модульного навчання.
4. Технології інтеграції в освіті.
5. Технології концентрованого навчання.

Література до лекції

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – С. 160-170.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 215-227.
4. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе дидактического и методического усовершенствования УВП. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 288 с.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
6. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

Додаткова

1. Біблер В.С. Школа "диалога культур" // Советская педагогика. – 1988. – №11.
2. Волинець А.Г. Школа діалогу культур (нарис теорії і практики) // Практична психологія і соціальна робота. – 2005. – № 8. – С. 21-26.
3. Гриньова М.В. Впровадження модульного принципу навчання // Рідна школа. – 1993. – № 7. – С. 50-51.
4. Гузеев В.В. Лекции по педагогической технологии. – М., 1992.
5. Інтегративні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 72-80.
6. Сугестивні та терапевтичні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 117-120.

ТЕМА 7. Педагогічні технології вільної освіти (6 год.)

1. Технологія вільної школи Саммерхілл О. Нілла.
2. Педагогіка свободи Л.М. Толстого.
3. Вальдорфська школа Р. Штейнера.
4. Технологія саморозвитку М. Монтесорі.
5. Технологія Дальтон-план Г. Паркхерст.
6. Технологія вільної праці С. Френе.
7. Школа-парк М.О. Балабана.
8. Цілісна модель вільної школи Т.П. Войтенко.

Література до лекції

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

Додаткова

1. Балабан М.А. Школа-парк: как построить школу без классов и уроков. – М.: Первое сентября, 2001.
2. Гусинский Э., Турчанинова Ю. Идея школы Саммерхилл // Первое сентября. – 1999. – № 4. – С. 8-9.
3. Дичківська І.М., Поніманська Т.І. М.Монтесорі: теорія і технологія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2006. – 304 с.
4. Монтесорі М. Значение среды в воспитании // Частная школа. – 1995. – №4. – С.122-127.
5. Нилл А.С. Саммерхилл: Воспитание свободой: пер. с англ. – М.: Педагогика-Пресс, 2000. – 296 с.
6. Новосельская В., Масол Л. Роль музыки та евристичності у емоційно-естетичному вихованні учнів вальдорфських шкіл // Рідна школа. – 2003. – № 9. – С. 78-80.
7. Стрюк К. Система Марії Монтесорі – нове чи старе? // Дошкільне виховання. – 1996. – № 3. – С.10-11.
8. Френе С. Избранные педагогические сочинения: пер. с франц. / сост., общ. ред. и вступ ст. Б.Л. Вульфсона. – М.: Прогресс, 1990. – 304 с.
9. [http:// www.mschoo1.ru](http://www.mschoo1.ru) – Сервер Московской школьной педагогической сети.
10. [http:// www.volg.un.ru](http://www.volg.un.ru) – Педагогическая наука юга России: Ежемесячный электронный педагогический журнал.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
(28 год.)

Модуль I.
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ.
СУЧАСНЕ ТРАДИЦІЙНЕ НАВЧАННЯ.
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ ОСОБИСТІСНОЇ
ОРІЄНТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ.
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ
АКТИВІЗАЦІЇ ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

ТЕМА 1. Теоретичні основи педагогічної технології.
Розвиток педагогічної системи початкової школи
як інноваційний процес (4 год.)

Практичне заняття №1

Мета: *ознайомити студентів з сутністю понять "освітня технологія", "педагогічна технологія", "навчальна технологія (технологія навчання)" й основними якостями сучасних педагогічних технологій; формувати вміння визначати основні якості педагогічних технологій; аналізувати педагогічні технології за критеріями технологічності.*

1. Наукові підходи до розгляду проблеми технології в системі загальнопедагогічних знань.
2. Ієрархія і взаємозв'язок понять "технологія" в педагогіці.
3. Основні якості сучасних педагогічних технологій.

Завдання для самостійної роботи

1. Законспектувати питання "З історії виникнення педагогічної технології".

Рекомендована література

Основна

5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.

6. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
7. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
8. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
9. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Сутність педагогічної технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 68-72.
3. Хуторской А.В. Современная дидактика: учеб. пособ. – 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.

ТЕМА 1. Теоретичні основи педагогічної технології. Розвиток педагогічної системи початкової школи як інноваційний процес (продовження)

Практичне заняття № 2

Мета: *ознайомити студентів з основними класифікаціями педагогічних технологій; з поняттями "педагогічна інновація", "педагог-новатор"; формувати вміння визначати належність педагогічної технології до певного класу й виду.*

1. Сучасні класифікації педагогічних технологій:
 - а) за рівнем застосування;
 - б) за філософською основою;
 - в) за основним методологічним підходом;
 - г) за провідним фактором розвитку особистості;
 - д) за домінуючими методами і способами навчання;
 - е) за організаційними формами;
 - є) за напрямом модернізації й відношенням до традиційної освітньої системи.
2. Поняття "педагогічна інновація", його зміст і сутність.

Завдання для самостійної роботи

1. Накреслити схему класів педагогічних технологій за напрямом модернізації й відношенням до традиційної освітньої системи.

Рекомендована література

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
2. Махмутов М.И. Современный урок. – М., 1995.
3. Мороз О.Г., Омеляненко В.П. Перші кроки до майстерності. – К.: Товариство "Знання", 1992. – 112 с.
4. Хуторской А.В. Современная дидактика: учеб. пособ. – 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.

ТЕМА 2. Сучасне традиційне навчання (2 год.)

Практичне заняття № 3

Мета: узагальнити й систематизувати знання студентів про класно-урочну систему навчання; ознайомити студентів зі шляхами вдосконалення традиційної класно-урочної технології навчання, особливостями планування, конструювання навчального процесу на засадах матричного підходу; формувати вміння аналізувати традиційні засоби організації процесу навчання з точки зору забезпечення його технологічності.

1. Класична традиційна класно-урочна технологія навчання.
2. Шляхи вдосконалення традиційної технології навчання.
3. Матричний підхід до моделювання, планування, конструювання та здійснення навчального процесу в початковій школі.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти фрагмент уроку за дидактичною матрицею (навчальний предмет і тема уроку – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Бондар В.І. Дидактика: підруч. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Левківський М.В. Історія педагогіки: підруч. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 40-48.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Махмутов М.И. Современный урок. – М., 1995.
2. Мороз О.Г., Омеляненко В.П. Перші кроки до майстерності. – К.: Товариство "Знання", 1992. – 112 с.
3. Хуторской А.В. Современная дидактика: учеб. пособ. – 2-е изд., перераб. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.

ТЕМА 4. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу (4 год.)

Практичне заняття № 4

Мета: *узагальнити й поглибити знання студентів про особистісно орієнтовану модель навчання; ознайомити з основними педагогічними технологіями на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу; формувати вміння планувати навчальний процес у початковій школі на засадах особистісно орієнтованої педагогіки.*

1. Теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання.
2. Основні положення й ознаки організації та здійснення навчального процесу за принципами особистісно орієнтованого навчання.
3. Загальна характеристика педагогічних технологій на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Законспектувати питання "І.С. Якиманська про особистісно орієнтоване навчання".
2. Скласти порівняльну характеристику традиційної й особистісно орієнтованої систем навчання.

Рекомендована література

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підруч. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
6. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения // Вопросы психологии. – 1995. – №2. – С. 31-42.

Додаткова

1. Особистісно орієнтований підхід в початковій освіті / упоряд. О. Кондратюк. – К.: Шк. світ, 2008. – 128 с.
2. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.3. – С. 7-279.
3. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.2. – С. 419-654.
4. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособ. для учителя. – М.: Владос-Пресс, 2005. – 383 с.

ТЕМА 4. Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу (продовження)

Практичне заняття № 5

Мета: ознайомити студентів із особливостями педагогічних технологій на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу; формувати вміння використовувати засоби технологічного забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю за особистісно орієнтованою моделлю навчання.

1. Педагогіка співробітництва. Домінуючі методи навчання.
2. Гуманно-особистісна технологія Ш.О. Амонашвілі. Домінуючі методи і форми організації навчального процесу. Особливості методики.

3. Система Є.М. Ільїна (викладання літератури як предмета, що формує людину).
4. Технологія вітагенної освіти А.С. Белкіна. Цілі вітагенної освіти, особливості організації й методики.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати особливості оцінювання навчальних досягнень учнів у гуманно-особистісній технології Ш.О. Амонашвілі.

Рекомендована література

Основна

1. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва: навч. посіб. для студ. унів. – К.: Вища шк., 1993. – 320 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.
5. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
6. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособ. для учителя. – М.: Владос-Пресс, 2005. – 383 с.

Додаткова

1. Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети!: пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 184 с.
2. Амонашвили Ш.А. Как живете, дети?: пособ. для учителя. – М.: Просвещение, 1986. – 176 с.
3. Височенко С.М. Педагогічна система Ш.О.Амонашвілі // Рідна школа. – 2005. – №6. – С.14-15.
4. Особистісно орієнтований підхід в початковій освіті / упоряд. О. Кондратюк. – К.: Шк. світ, 2008. – 128 с.
5. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.3. – С. 7-279.
6. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибрані твори: в 5-ти т. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.2. – С. 419-654.

ТЕМА 5. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів (4 год.)

Практичне заняття № 6

Мета: узагальнити й поглибити знання студентів про особливості педагогічних технологій на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; формувати вміння добирати й використовувати засоби, які сприяють активізації та інтенсифікації діяльності учнів, відповідно до теми й мети уроку.

1. Ігрові технології. Значення й особливості використання ігрових технологій у початковій школі.
2. Технологія проблемного навчання. Педагогічні умови успішного проблемного навчання. Проблемна ситуація.
3. Технологія проектного навчання. Навчальний проект, його види. Стадії розроблення проекту. Роль вчителя у проектному навчанні.

Завдання для самостійної роботи

1. Дібрати 2-3 дидактичні гри для учнів початкової школи.
2. Розробити 2-3 теми навчальних проектів для учнів початкової школи (навчальний предмет – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
3. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Д'юї Дж. Досвід і освіта / перекл. з англ. М.Васильченко. – Львів: Кальварія, 2003. – 84 с.
2. Ігрові художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів /

- Л.М. Масол, О.В.Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 102-116.
3. Проблемно-евристичні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 80-90.
 4. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підруч. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
 5. Якиманская И.С. Развивающее обучение. – М.: Педагогика, 1979. – 144 с.

ТЕМА 5. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів (продовження)

Практичне заняття № 7

Мета: узагальнити й поглибити знання студентів про особливості педагогічних технологій на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; узагальнити й систематизувати знання студентів змісту I модуля; формувати вміння добирати й використовувати засоби, що активізують та інтенсифікують діяльність учнів, відповідно до теми й мети уроку.

1. Інтерактивні технології навчання. Групи інтерактивних технологій навчання. Особливості використання інтерактивних технологій навчання в початковій школі.
2. Технологія комунікативного навчання Є.І. Пасова, особливості методики.
3. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу В.Ф. Шаталова. Принципи навчання й особливості методики. Оцінювання навчальних досягнень учнів.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати особливості використання інтерактивних технологій навчання в початковій школі.
2. Написати план-конспект уроку з використанням інтерактивних технологій навчання (навчальний предмет і тема уроку – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
2. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.
3. Інтерактивні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 90-102.

Форма модульного контролю – співбесіда за змістом І модуля.

Модуль II.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ ДИДАКТИЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА РЕКОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ. ТЕХНОЛОГІЇ ВІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ТЕМА 6. Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу (4 год.)

Практичне заняття № 8

Мета: *формувати уявлення студентів про особливості педагогічних технологій на основі ефективності управління й організації навчального процесу; розвивати вміння критично оцінювати позитивні й негативні аспекти педагогічних технологій, використовувати елементи педагогічних технологій цього класу у власній педагогічній діяльності.*

1. Технологія програмованого навчання. Принципи програмованого навчання. Види навчальних програм.
2. Технологія рівневої диференціації.
3. Технологія диференційованого навчання за інтересами дітей І.М. Закатової.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати переваги й недоліки технологій рівневої диференціації та диференціації за інтересами дітей.

Рекомендована література

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М: Народное образование, 1998. – 256 с.
3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Гузеев В.В. Лекции по педагогической технологии. – М., 1992.
2. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В.Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
3. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с.

ТЕМА 6. Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу (продовження)

Практичне заняття № 9

Мета: *формувати уявлення студентів про особливості педагогічних технологій на основі ефективності управління й організації навчального процесу; розвивати вміння критично оцінювати позитивні й негативні аспекти педагогічних технологій, використовувати елементи педагогічних технологій цього класу у власній педагогічній діяльності.*

1. Технології індивідуалізації навчання (І. Унт, А.С. Границька, В.Д. Шадріков).
2. Колективний спосіб навчання (О.Г. Рівін, В.К. Дьяченко). Робота в парах змінного складу. Методика поабзацного опрацювання тексту.
3. Технології групової діяльності. Використання технологій групової діяльності в початковій школі.
4. Технологія перспективно-випереджувального навчання С.М. Лисенкової. Використання опорних схем і коментованого управління.

Завдання для самостійної роботи

1. Розробити фрагмент уроку з використанням методики поабзацного опрацювання тексту (за О.Г. Рівіним).
2. Скласти опорну схему (навчальний предмет і тема уроку – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Гузев В.В. Лекции по педагогической технологии. – М., 1992.
2. Лысенкова С.Н. Когда легко учиться. – М., 1981. – 144 с.
3. Лысенкова С.Н. Методы опережающего обучения. – М., 1988. – 192 с.

ТЕМА 7. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту (4 год.)

Практичне заняття № 10

Мета: *формуванню уявлення студентів про особливості педагогічних технологій на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту; розвивати вміння критично оцінювати переваги й недоліки педагогічних технологій, використовувати елементи педагогічних технологій цього класу у власній педагогічній діяльності.*

1. Педагогічна технологія "Екологія і діалектика" Л.В. Тарасова. Принципи, особливості змісту й методики цієї технології.
2. Школа "Діалог культур" В.С. Біблера, С.Ю. Курганова. Особливості її змісту й методики.
3. Технології модульного навчання. Навчальний модуль, його структура. Система контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів у технології модульного навчання.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати переваги й недоліки навчання за кредитно-модульною системою у вищих навчальних закладах України.

Рекомендована література

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – С. 160-170.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе дидактического и методического усовершенствования УВП. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 288 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

Додаткова

1. Библер В.С. Школа "диалога культур" // Советская педагогика. – 1988. – № 11.
2. Волинець А.Г. Школа діалогу культур (нарис теорії і практики) // Практична психологія і соціальна робота. – 2005. – №8. – С.21-26.
3. Гриньова М.В. Впровадження модульного принципу навчання // Рідна школа. – 1993. – №7. – С. 50-51.
4. Гузеев В.В. Лекции по педагогической технологии. – М., 1992.

ТЕМА 7. Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту (продовження)

Практичне заняття № 11

Мета: *формуванню уявлення студентів про особливості педагогічних технологій на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту; розвивати вміння критично оцінювати переваги й недоліки педагогічних технологій, використовувати елементи педагогічних технологій цього класу у власній педагогічній діяльності.*

1. Технології інтеграції в освіті:
 - а) інтегральна освітня технологія В.В. Гузеева, організаційно-методичні особливості, робота у групах різного призначення, основні форми організації навчального процесу;
 - б) технологія виховання екологічної культури, напрями природоохоронної діяльності учнів;

- в) "Йена-план-школа" П. Петерсена, організаційно-методичні особливості, особливості оцінювання навчальних досягнень учнів.
2. Технології концентрованого навчання:
- а) модель сугестивного занурення, структура релаксопедичного заняття;
- б) модель часового занурення М.П. Щетиніна, особливості чергування уроків, робота учнів у групах за інтересами.

Завдання для самостійної роботи

1. Законспектувати питання "Авторитет учителя в технології сугестивного занурення".

Рекомендована література

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – С.101-114.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 215-227.
3. Селевко Г.К. Педагогические технологии на основе дидактического и методического усовершенствования УВП. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 288 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

Додаткова

1. Библер В.С. Школа "диалога культур" // Советская педагогика. – 1988. – № 11.
2. Волинець А.Г. Школа діалогу культур (нарис теорії і практики) // Практична психологія і соціальна робота. – 2005. – №8. – С.21-26.
3. Інтегративні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 72-80.
4. Сугестивні та терапевтичні художньо-педагогічні технології // Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво "Ранок", 2006. – С. 117-120.

ТЕМА 8. Педагогічні технології вільної освіти (6 год.)

Практичне заняття № 12

Мета: узагальнити й поглибити знання студентами теоретичних основ й основних ідей вільного виховання; формувати уявлення про педагогічні технології вільної освіти та їх особливості; розвивати вміння критично оцінювати переваги й недоліки педагогічних технологій вільної освіти, використовувати елементи педагогічних технологій вільної освіти у власній педагогічній діяльності.

1. Технологія вільної школи Саммерхілл О. Нілла. Особливості змісту, організації навчально-виховного процесу й оцінювання навчальних досягнень учнів. Роль самоуправління.
2. Педагогіка свободи Л.М. Толстого, особливості змісту й методики.
3. Вальдорфська школа Р. Штейнера. Метод "епох". Оцінювання навчальних досягнень учнів.

Завдання для самостійної роботи

1. Законспектувати питання "Особистість учителя у Вальдорфській школі".

Рекомендована література

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.
6. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

Додаткова

1. Гусинский Э., Турчанинова Ю. Идея школы Саммерхилл // Первое сентября. – 1999. – № 4. – С. 8-9.
2. Нилл А.С. Саммерхилл: Воспитание свободой: пер. с англ. – М.: Педагогика-Пресс, 2000. – 296 с.

3. Новосельская В., Масол Л. Роль музики та евритмії у емоційно-естетичному вихованні учнів вальдорфських шкіл // Рідна школа. – 2003. – № 9. – С. 78-80.
4. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
5. Растригіна А.М. Педагогіка свободи: методологічні та соціально-педагогічні основи. – Кіровоград: ТОВ "Імекс ЛТД", 2002. – 260 с.
6. <http://www.mschool.ru> – Сервер Московської школьної педагогічної мережі.

ТЕМА 8. Педагогічні технології вільної освіти (продовження)

Практичне заняття № 13

Мета: узагальнити й поглибити знання студентами теоретичних основ й основних ідей вільного виховання; формувати уявлення про педагогічні технології вільної освіти та їх особливості; розвивати вміння критично оцінювати переваги й недоліки педагогічних технологій вільної освіти, використовувати елементи педагогічних технологій вільної освіти у власній педагогічній діяльності.

1. Технологія саморозвитку М. Монтесорі. Провідні положення технології, особливості змісту й методики.
2. Технологія Дальтон-план Г. Паркхерст, особливості організації й методики.
3. Технологія вільної праці С. Френе, особливості змісту й методики. Робота з вільними текстами. Роль самоуправління.

Завдання для самостійної роботи

1. Законспектувати питання "Використання ідей М. Монтесорі в освітній системі України".

Рекомендована література

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.

4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.
6. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

Додаткова

1. Дичківська І.М., Поніманська Т.І. М. Монтессорі: теорія і технологія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2006. – 304 с.
2. Монтессорі М. Значение среды в воспитании // Частная школа. – 1995. – № 4. – С. 122-127.
3. Растригіна А.М. Педагогіка свободи: методологічні та соціально-педагогічні основи. – Кіровоград: ТОВ "Імекс ЛТД", 2002. – 260 с.
4. Стрюк К. Система Марії Монтессорі – нове чи старе? // Дошк. виховання. – 1996. – № 3. – С.10-11.
5. Френе С. Избранные педагогические сочинения: пер. с франц. / сост., общ. ред. и вступ ст. Б.Л.Вульфсона. – М.: Прогресс, 1990. – 304 с.
6. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособ. для учителя. – М.: Владос-Пресс, 2005. – 383 с.
7. <http://www.mschool.ru> – Сервер Московской школьной педагогической сети.
8. <http://www.volg.un.ru> – Педагогическая наука юга России: Ежемесячный электронный педагогический журнал.

ТЕМА 8. Педагогічні технології вільної освіти (продовження)

Практичне заняття № 14

Мета: *узагальнити й поглибити знання студентами теоретичних основ й основних ідей вільного виховання; формувати уявлення про педагогічні технології вільної освіти та їх особливості, узагальнити й систематизувати знання студентів змісту II модуля; розвивати вміння критично оцінювати переваги й недоліки педагогічних технологій вільної освіти та використовувати елементи педагогічних технологій вільної освіти у власній педагогічній діяльності, аргументувати власну точку зору.*

1. Школа-парк М.О. Балабана. Робота учнів у студіях.
2. Цілісна модель вільної школи Т.П. Войтенко. Основні форми організації навчального процесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Написати творчу роботу на тему "Педагогічні технології вільної освіти і якість знань учнів".

Рекомендована література

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Педагогічні технології: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за ред. М.В. Гриньової. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.
5. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

Додаткова

1. Балабан М.А. Школа-парк: как построить школу без классов и уроков. – М.: Первое сентября, 2001.
2. Растригіна А.М. Педагогіка свободи: методологічні та соціально-педагогічні основи. – Кіровоград: ТОВ "Імекс ЛТД", 2002. – 260 с.
3. <http://www.mschool.ru> – Сервер Московской школьной педагогической сети.
4. <http://www.volg.un.ru> – Педагогическая наука юга России: Ежемесячный электронный педагогический журнал.

Форма модульного контролю – співбесіда за змістом II модуля.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
(6 год.)

ТЕМА 1. Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів (2 год.)

Практичне заняття № 1

Мета: узагальнити й поглибити знання студентів про особливості педагогічних технологій на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; формувати вміння добирати й використовувати засоби, які сприяють активізації та інтенсифікації діяльності учнів, відповідно до теми й мети уроку.

1. Ігрові технології. Значення й особливості використання ігрових технологій навчання в початковій школі.
2. Технологія проблемного навчання. Педагогічні умови успішного проблемного навчання. Проблема ситуація.
3. Технологія проектного навчання. Навчальний проект, його види. Стадії розроблення проекту. Роль учителя в проектному навчанні.
4. Інтерактивні технології навчання. Особливості використання інтерактивних технологій навчання в початковій школі.
5. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних та знакових моделей навчального матеріалу В.Ф. Шаталова. Принципи навчання, особливості методики й оцінювання навчальних досягнень учнів.

Завдання для самостійної роботи

1. Дібрати 2-3 дидактичні гри для учнів початкової школи.
2. Розробити 2-3 теми навчальних проектів для учнів початкової школи (навчальний предмет – за вибором).
3. Написати план-конспект уроку з використанням інтерактивних технологій навчання (навчальний предмет і тема уроку – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
3. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
3. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

ТЕМА 2. Педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу (2 год.)

Практичне заняття № 2

Мета: *формувати уявлення студентів про особливості педагогічних технологій на основі ефективності управління й організації навчального процесу; розвивати вміння критично оцінювати позитивні й негативні аспекти педагогічних технологій, використовувати елементи педагогічних технологій цього класу у власній педагогічній діяльності.*

1. Технологія програмованого навчання. Принципи програмованого навчання. Види навчальних програм.
2. Технології рівневої диференціації. Технологія диференційованого навчання за інтересами дітей І.М. Закатової.
3. Технології індивідуалізації навчання (І. Унт, А.С. Границька, В.Д. Шадріков).
4. Колективний спосіб навчання (О.Г. Рівін, В.К. Дьяченко). Робота в парах змінного складу. Методика поабзацного опрацювання тексту. Технології групової діяльності. Особливості використання технологій групової діяльності в початковій школі.
5. Технологія перспективно-випереджувального навчання С.М. Лисенкової. Використання опорних схем і коментованого управління.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати переваги й недоліки технологій рівневої диференціації та диференціації за інтересами дітей.
2. Розробити фрагмент уроку з використанням методики поабзацного опрацювання тексту (за О.Г. Рівіним).
3. Скласти опорну схему (навчальний предмет і тема уроку – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.

Додаткова

1. Гузеев В.В. Лекции по педагогической технологии. – М., 1992.
2. Лысенкова С.Н. Когда легко учиться. – М., 1981. – 144 с.
3. Лысенкова С.Н. Методы опережающего обучения. – М., 1988. – 192 с.

ТЕМА 3. Педагогічні технології вільної освіти (2 год.)

Практичне заняття № 3

Мета: *узагальнити й поглибити знання студентами теоретичних основ й основних ідей вільного виховання; формувати уявлення про педагогічні технології вільної освіти та їх особливості; розвивати вміння критично оцінювати переваги й недоліки педагогічних технологій вільної освіти, використовувати елементи педагогічних технологій вільної освіти у власній педагогічній діяльності, аргументувати власну точку зору.*

1. Технологія вільної школи Саммерхілл О. Нілла. Особливості змісту, організації навчально-виховного процесу й оцінювання навчальних досягнень учнів. Роль самоуправління.
2. Вальдорфська школа Р. Штейнера. Метод "епох". Оцінювання навчальних досягнень учнів.
3. Технологія саморозвитку М. Монтесорі. Провідні положення технології, особливості змісту й методики.
4. Технологія Дальтон-план Г. Паркхерст, особливості організації й методики.
5. Технологія вільної праці С. Френе, особливості змісту й методики. Робота з вільними текстами. Роль самоуправління.

Завдання для самостійної роботи

1. Законспектувати питання "Особистість учителя у Вальдорфській школі".
2. Законспектувати питання "Використання ідей М. Монтесорі в освітній системі України".
3. Написати творчу роботу на тему "Педагогічні технології вільної освіти і якість знань учнів".

Рекомендована література

Основна

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Г. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – Вид. центр "Просвіта"; Пошуково-видавн. агентство "Книга Пам'ять України", 2000. – 368 с.
3. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
5. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології. – Х.: Веста: "Ранок", 2002. – 128 с.

Додаткова

1. Гусинский Э., Турчанинова Ю. Идея школы Саммерхилл // Первое сентября. – 1999. – №4. – С. 8-9.
2. Дичківська І.М., Поніманська Т.І. М.Монтесорі: теорія і технологія. – К.: Видавничий дім "Слово", 2006. – 304 с.
3. Монтесорі М. Значение среды в воспитании // Частная школа. – 1995. – №4. – С. 122-127.
4. Нилл А.С. Саммерхилл: Воспитание свободой: пер. с англ. – М.: Педагогика-Пресс, 200. – 296 с.
5. Растригіна А.М. Педагогіка свободи: методологічні та соціально-педагогічні основи. – Кіровоград: ТОВ "Імекс ЛТД", 2002. – 260 с.
6. Стрюк К. Система Марії Монтесорі – нове чи старе? // Дошкільне виховання. – 1996. – №3. – С.10-11.
7. Френе С. Избранные педагогические сочинения: пер. с франц. / сост., общ. ред. и вступ ст. Б.Л.Вульфсона. – М.: Прогресс, 1990. – 304 с.
8. <http://www.mschoo1.ru> – Сервер Московской школьной педагогической сети.
9. <http://www.volg.un.ru> – Педагогическая наука юга России: Ежемесячный электронный педагогический журнал.

**Розподіл балів
за формами контролю
для студентів денної форми навчання**

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Усна відповідь	14	2	28
Написання плану-конспекту уроку	1	2	2
Творча робота	1	2	2
Завдання для самостійної роботи	4	1	4
Реферат	2	2	4
Співбесіда за змістом модуля	2	5	10
Всього:			50

**Розподіл балів
за формами контролю
для студентів заочної форми навчання**

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Усна відповідь	3	5	15
Написання плану-конспекту уроку	1	5	5
Творча робота	1	5	5
Завдання для самостійної роботи	1	3	3
Реферат	2	5	10
Тестування	1	12	12
Всього:			50

Шкала оцінки знань студентів

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою університету
A	Відмінно	90-100
B, C	Добре	75-89
D, E	Задовільно	60-74
F, X	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	35-59
F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	0-34

Значення оцінки за шкалою ECTS

A	(Відмінно)	90-100	Робота з мінімальними помилками
B	(Дуже добре)	83-89	Вище середнього стандарту, але з деякими поширеними помилками
C	(Добре)	75-82	В цілому хороша робота, але з помітними помилками
D	(Задовільно)	68-74	Пристойно, але із значними помилками
E	(Достатньо)	60-67	Задовольняє мінімальні вимоги
FX	(Не прийнято)	35-59	Необхідно виконати певну додаткову роботу (доопрацювати)
F	(Не прийнято)	0-34	Необхідна значна подальша робота (переробити)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
**ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ
МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З КУРСУ
"ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"**

Оцінку "відмінно" (45-50 балів) отримує студент, який може розкрити сутність понять "освітня технологія", "педагогічна технологія", "навчальна технологія (технологія навчання)"; має ґрунтовні *знання* про основні якості сучасних педагогічних технологій; основні класифікації педагогічних технологій; шляхи вдосконалення традиційної класно-урочної технології навчання; особливості планування, конструювання навчального процесу на засадах матричного підходу; теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання; педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу; основні педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; основні педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу; системні позиції щодо реалізації внутрішньо-предметних і міжпредметних основ технологічного забезпечення навчального процесу на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту; основні ідеї вільного виховання; педагогічні технології вільної освіти та їх особливості; критично аналізує переваги й недоліки педагогічних технологій, які вивчаються, висловлює власне ставлення до них; на високому рівні володіє такими *вміннями*: визначати основні якості педагогічних технологій; аналізувати педагогічні технології за критеріями технологічності; визначати належність педагогічної технології до певного класу й виду; аналізувати традиційні засоби організації процесу навчання з точки зору забезпечення його технологічності; застосовувати засоби управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів для підвищення ефективності навчання; використовувати засоби технологічного забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю за особистісно орієнтованою моделлю навчання; здійснювати планування навчального процесу в початковій школі за умов використання засобів особистісної орієнтації; використовувати засоби, що активізують та інтенсифікують діяльність учнів; визначати структурні компоненти навчальної діяльності педагога (навчальні дії) й завдання, що вирішуються в ході їх реалізації; обирати найбільш раціональну послідовність навчальних дій; критично оцінювати переваги й недоліки окремих педагогічних технологій; використовувати педагогічні технології та їх елементи у власній педагогічній діяльності.

Оцінку "добре" (37,5-44 бали) отримує студент, який може розкрити сутність понять "освітня технологія", "педагогічна технологія", "навчальна технологія (технологія навчання)", але допускає незначні неточності; на достатньому рівні володіє *знаннями* про основні якості сучасних педагогічних технологій; основні класифікації педагогічних технологій; основні

шляхи вдосконалення традиційної класно-урочної технології навчання; має загальне уявлення про особливості планування, конструювання навчального процесу на засадах матричного підходу; теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання; основні педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу; основні педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; основні педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу; системні позиції щодо реалізації внутрішньо-предметних і міжпредметних основ технологічного забезпечення навчального процесу на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту; основні ідеї вільного виховання; основні педагогічні технології вільної освіти та їх особливості; не завжди може критично проаналізувати переваги й недоліки педагогічних технологій, які вивчаються, рідко висловлює власне ставлення до них; на достатньому або середньому рівні володіє такими *вміннями*: визначати основні якості педагогічних технологій; аналізувати педагогічні технології за критеріями технологічності; визначати належність педагогічної технології до певного класу й виду, але допускає незначні неточності; аналізувати традиційні засоби організації процесу навчання з точки зору забезпечення його технологічності; застосовувати засоби управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів для підвищення ефективності навчання; не завжди може ефективно використовувати засоби технологічного забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю за особистісно орієнтованою моделлю навчання; здійснювати планування навчального процесу в початковій школі за умов використання засобів особистісної орієнтації; використовувати засоби, що активізують та інтенсифікують діяльність учнів; визначати структурні компоненти навчальної діяльності педагога (навчальні дії) й завдання, що вирішуються в ході їх реалізації; обирати найбільш раціональну послідовність навчальних дій; не завжди критично оцінює переваги й недоліки окремих педагогічних технологій; не завжди демонструє вміння використовувати педагогічні технології та їх елементи у власній педагогічній діяльності.

Оцінку "задовільно" (30-37,4 бали) отримує студент, який має загальне уявлення про сутність понять "освітня технологія", "педагогічна технологія", "навчальна технологія (технологія навчання)"; на низькому рівні володіє *знаннями* про окремі якості сучасних педагогічних технологій; окремі класифікації педагогічних технологій, допускає помилки у назвах класів і приналежності окремих педагогічних технологій до певного класу; має загальне уявлення про окремі шляхи вдосконалення традиційної класно-урочної технології навчання; не може розкрити особливості планування, конструювання навчального процесу на засадах матричного підходу; не може чітко сформулювати теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання; має загальне уявлення про окремі педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу; окремі педагогічні технології на основі активізації

та інтенсифікації діяльності учнів; окремі педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу; не може розкрити системні позиції щодо реалізації внутрішньо-предметних і міжпредметних основ технологічного забезпечення навчального процесу на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту; не може чітко сформулювати основні ідеї вільного виховання; має загальне уявлення про окремі педагогічні технології вільної освіти; не може критично проаналізувати переваги й недоліки педагогічних технологій, які вивчаються, не висловлює власного ставлення до них; знання студента безсистемні, він не може розкрити всі компоненти окремих педагогічних технологій; на низькому рівні володіє такими *вміннями*: визначати основні якості педагогічних технологій; аналізувати педагогічні технології за критеріями технологічності; визначати належність педагогічної технології до певного класу й виду, але допускає значні помилки; аналізувати традиційні засоби організації процесу навчання з точки зору забезпечення його технологічності; застосовувати засоби управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів для підвищення ефективності навчання; рідко може ефективно використовувати засоби технологічного забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю за особистісно орієнтованою моделлю навчання; здійснювати планування навчального процесу в початковій школі за умов використання засобів особистісної орієнтації; використовувати засоби, що активізують та інтенсифікують діяльність учнів; визначати структурні компоненти навчальної діяльності педагога (навчальні дії) й завдання, що вирішуються в ході їх реалізації; обирати найбільш раціональну послідовність навчальних дій; не може критично оцінити переваги й недоліки окремих педагогічних технологій; рідко демонструє вміння використовувати педагогічні технології та їх елементи у власній педагогічній діяльності.

Оцінку "незадовільно" (0-29 балів) одержує студент, який не має чіткого уявлення про сутність понять "освітня технологія", "педагогічна технологія", "навчальна технологія (технологія навчання)"; не володіє *знаннями* про якості сучасних педагогічних технологій; не може назвати й розкрити жодної класифікації педагогічних технологій; не може розкрити шляхи вдосконалення традиційної класно-урочної технології навчання; не може розкрити особливості планування, конструювання навчального процесу на засадах матричного підходу; не може чітко сформулювати теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання; має загальне уявлення про окремі педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу; окремі педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; окремі педагогічні технології на основі ефективності управління й організації навчального процесу; не може розкрити системні позиції щодо реалізації внутрішньо-предметних і міжпредметних основ технологічного забезпечення навчального процесу на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання змісту; не може сформулювати основні ідеї вільного виховання; має

загальне уявлення та може описати у загальних рисах окремі педагогічні технології вільної освіти, однак допускає значні неточності; не може критично проаналізувати переваги та недоліки педагогічних технологій, які вивчаються, не висловлює власного ставлення до них; знання студента безсистемні, він не може розкрити всі компоненти окремих педагогічних технологій; не може визначати основні якості педагогічних технологій; аналізувати педагогічні технології за критеріями технологічності; визначати належність педагогічної технології до певного класу й виду; на елементарному рівні володіє такими *вміннями*: аналізувати традиційні засоби організації процесу навчання з точки зору забезпечення його технологічності; застосовувати засоби управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів для підвищення ефективності навчання; не може ефективно використовувати засоби технологічного забезпечення управління навчально-пізнавальною діяльністю за особистісно орієнтованою моделлю навчання; здійснювати планування навчального процесу в початковій школі за умов використання засобів особистісної орієнтації; використовувати засоби, що активізують та інтенсифікують діяльність учнів; визначати структурні компоненти навчальної діяльності педагога (навчальні дії) й завдання, що вирішуються в ході їх реалізації; обирати найбільш раціональну послідовність навчальних дій; не може критично оцінити переваги й недоліки окремих педагогічних технологій; не вміє використовувати елементи педагогічних технологій у власній педагогічній діяльності.

За такими ж критеріями та відповідними балами здійснюється оцінювання знань і вмінь студентів з курсу під час підсумкового контролю – екзамену.

Протягом семестру здійснюється поточний контроль якості знань і вмінь студентів з курсу в таких формах: усне індивідуальне опитування, фронтальне опитування, виконання завдань для самостійної роботи, підготовка й захист рефератів, підготовка доповідей, презентацій, доповнень та ін.

Формами модульного контролю є співбесіди за змістом модулів.

Формою підсумкового контролю є екзамен.

Відповідно до рішення вченої ради факультету початкового навчання (протокол № 1 від 21 вересня 2011 р.) підсумковий контроль для всіх студентів з навчальних предметів, з яких заплановано екзамен, є обов'язковим. Підсумкова оцінка з навчального предмету складається з суми балів, які студент набрав протягом семестру (максимальна кількість балів – 50), та балів, які він одержав під час складання екзамену (максимальна кількість балів – 50).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Метою виконання самостійної роботи з курсу "Педагогічні технології в початковій школі" є узагальнення, поглиблення знань студентів, формування вмінь використовувати педагогічні технології у власній педагогічній діяльності.

Згідно з робочою навчальною програмою курсу студенти виконують до кожного практичного заняття завдання для самостійної роботи, у яких передбачається опрацювання додаткової психолого-педагогічної літератури з історії виникнення, сучасного стану й особливостей упровадження педагогічних технологій у початковій школі; складання узагальнюючих схем; складання фрагментів уроків і планів-конспектів уроків з використанням сучасних педагогічних технологій; написання творчих робіт тощо. Крім того, протягом семестру студенти готують реферати, презентації, доповіді, повідомлення; брати участь у виконанні індивідуальних і групових проєктів. Формами модульного контролю є співбесіда за змістом відповідного модуля, критеріями оцінювання якої є якість знань студентом історії, змісту й організаційно-методичних особливостей педагогічних технологій, можливостей їх використання в початковій школі, а також висловлення власної точки зору щодо ефективності тієї чи іншої педагогічної технології.

Виконання студентами цих завдань сприятиме ознайомленню з різними підходами до визначення поняття "педагогічна технологія"; якостями, філософськими й історичними засадами побудови педагогічних технологій; поглибленню знань студентів про зміст, особливості організації та методики, оцінювання навчальних досягнень учнів у окремих педагогічних технологіях; ознайомленню з особливостями використання педагогічних технологій у початковій школі, формуванню вмінь студентів використовувати педагогічні технології у власній педагогічній діяльності. Усе це сприяє формуванню у майбутніх учителів початкової школи варіативності мислення; осмисленню ними співвідношення традицій та інновацій у моделюванні навчального процесу; здатності проєктувати власну діяльність на засадах нових парадигм освітнього процесу, з використанням сучасних педагогічних технологій.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ
з курсу "Педагогічні технології в початковій школі"
для студентів IV курсу
денної та заочної форм навчання

1. Історія виникнення поняття "педагогічна технологія".
2. Основні якості сучасних педагогічних технологій.
3. Інноваційна діяльність педагога.
4. Шляхи вдосконалення класно-урочної системи навчання.
5. Основні ідеї особистісно орієнтованого навчання.
6. Порівняльна характеристика авторитарної й особистісно орієнтованої моделей навчання.
7. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів у гуманно-особистісній технології Ш.О. Амонашвілі.
8. Особливості використання інтерактивних технологій навчання на уроках у початковій школі.
9. Оцінювання навчальних досягнень учнів у інтерактивному навчанні.
10. Способи й форми розвитку творчого мислення в педагогічній технології С.М. Лисенкової.
11. "Тисяча педагогічних дрібничок" (методичні прийоми С.М. Лисенкової).
12. Особливості змісту технології "Діалог культур".
13. Оцінювання навчальних досягнень учнів у технології модульного навчання.
14. Розвиток мислення учнів у проблемному навчанні.
15. Роль гри у навчально-виховному процесі початкової школи.
16. Використання проектної технології в початковій школі.
17. Використання опорних схем у технології В.Ф. Шаталова.
18. "Йена-план-школа" П. Петерсена.
19. Особливості проведення релаксопедичного заняття за технологією сугестивного занурення.
20. Авторитет учителя в сугестивній технології.
21. Особливості організації навчального процесу в технології часового занурення П.М. Щетиніна.
22. Рівнева диференціація навчання на основі обов'язкових результатів В.В. Фірсова.
23. Ідея вільного виховання особистості в історії педагогіки.
24. Роль самоуправління у школі Саммерхілл.
25. Життєвий і творчий шлях М. Монтесорі.
26. Реалізація ідей М. Монтесорі в освітніх системах світу та України.
27. Антропософські школи Р. Штейнера.
28. Особистість учителя у Вальдорфській школі.
29. Особливості організації навчання учнів за технологією Дальтон-план.
30. Особливості змісту педагогічної технології "Школа успіху і радості" С. Френе.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ
з курсу "Педагогічні технології в початковій школі"
для студентів IV курсу
денної та заочної форм навчання

1. Наукові підходи до розгляду проблеми технології в системі загальнопедагогічних знань.
2. Ієрархія і взаємозв'язок понять "освітні технології", "педагогічні технології", "навчальні технології", "педагогічна техніка" в педагогіці.
3. Основні якості сучасних педагогічних технологій.
4. Поняття "педагогічна інновація", його зміст і сутність.
5. Класи педагогічних технологій за рівнем застосування, філософською основою, основним методологічним підходом.
6. Класи педагогічних технологій за провідним фактором розвитку особистості, домінуючими методами і способами навчання, організаційними формами.
7. Види сучасних педагогічних технологій за підходом до дитини й орієнтацією педагогічної взаємодії, напрямом модернізації й відношенням до традиційної освітньої системи.
8. Особистість дитини як об'єкт і суб'єкт в освітніх технологіях.
9. Класична традиційна класно-урочна технологія навчання.
10. Шляхи вдосконалення традиційної класно-урочної технології навчання.
11. Матричний підхід до моделювання, планування, конструювання та здійснення навчального процесу в початковій школі.
12. Теоретичні основи особистісно орієнтованої моделі навчання.
13. Основні положення й ознаки організації та здійснення навчального процесу за принципами особистісно орієнтованого навчання.
14. Педагогіка співробітництва. Домінуючі методи навчання.
15. Гуманно-особистісна технологія Ш.О. Амонашвілі. Домінуючі методи й форми організації навчання. Особливості методики.
16. Система Є.М. Ільїна (викладання літератури як предмета, що формує людину).
17. Технологія вітагенної освіти А.С. Белкіна. Цілі вітагенної освіти, особливості організації й методики.
18. Загальна характеристика педагогічних технологій на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів. Педагогічні ситуації, що сприяють підвищенню активності учнів на уроці.
19. Ігрові технології. Головні риси та структура гри. Поняття "дидактична гра". Значення й особливості використання ігрових технологій у початковій школі.

20. Технологія проблемного навчання. Педагогічні умови успішного проблемного навчання. Проблемна ситуація.
21. Технологія проектного навчання. Навчальний проект, його види. Стадії розроблення проекту. Роль вчителя у проектному навчанні.
22. Загальна характеристика інтерактивних технологій навчання. Особливості використання інтерактивних технологій навчання в початковій школі.
23. Інтерактивні технології кооперативного навчання.
24. Інтерактивні технології колективно-групового навчання.
25. Інтерактивні технології ситуативного моделювання.
26. Інтерактивні технології опрацювання дискусійних питань.
27. Технологія комунікативного навчання Є.І. Пасова, особливості методики.
28. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу В.Ф. Шаталова. Принципи навчання, особливості методики та оцінювання навчальних досягнень учнів у технології В.Ф. Шаталова.
29. Технологія програмованого навчання. Принципи програмованого навчання.
30. Види навчальних програм. Засоби програмованого навчання. Програмований контроль якості знань учнів.
31. Технологія рівневої диференціації. Позитивні й негативні аспекти рівневої диференціації.
32. Технологія диференційованого навчання за інтересами дітей І.М. Закатової. Позитивні й негативні аспекти диференціації за інтересами дітей.
33. Загальна характеристика педагогічних технологій індивідуалізованого навчання.
34. Технології індивідуалізації навчання (І. Унт, А.С. Границька, В.Д. Шадріков).
35. Колективний спосіб навчання (О.Г. Рівін, В.К. Дьяченко). Робота в парах змінного складу. Методика поабзацного опрацювання тексту.
36. Технології групової діяльності. Використання педагогічних технологій групової діяльності в початковій школі.
37. Технологія перспективно-випереджувального навчання С.М. Лисенкової. Використання опорних схем і коментованого управління.
38. Педагогічна технологія "Екологія і діалектика" Л.В. Тарасова, основоположні принципи, особливості змісту й методики.
39. Школа "Діалог культур" В.С. Біблера, С.Ю. Курганові, особливості змісту й методики.
40. Технологія модульного навчання. Навчальний модуль, його структура.

41. Система контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів у технології модульного навчання.
42. Загальна характеристика технологій інтеграції в освіті.
43. Інтегральна освітня технологія В.В. Гузеєва, організаційно-методичні особливості. Робота в групах різного призначення. Основні форми організації навчального процесу.
44. Технологія виховання екологічної культури. Напрями природоохоронної діяльності учнів.
45. "Йєна-план-школа" П. Петерсена. Організаційно-методичні особливості, особливості оцінювання навчальних досягнень учнів у "Йєна-план-школі".
46. Загальна характеристика технологій концентрованого навчання.
47. Технологія сугестивного занурення. Структура релаксопедичного заняття. Авторитет учителя в сугестивній технології.
48. Технологія часового занурення М.П. Щетиніна. Особливості чергування уроків. Робота учнів у групах за інтересами.
49. Загальна характеристика педагогічних технологій вільної освіти. Забезпечення якості знань учнів.
50. Технологія вільної школи Саммерхілл О. Нілла. Особливості змісту, організації навчально-виховного процесу й оцінювання навчальних досягнень учнів. Роль самоуправління.
51. Педагогіка свободи Л.М. Толстого.
52. Вальдорфська школа Р. Штейнера. Метод "епох". Оцінювання навчальних досягнень учнів.
53. Вимоги до особистості вчителя Вальдорфської школи.
54. Провідні положення й особливості змісту технології саморозвитку М. Монтесорі.
55. Основні методи навчання за технологією М. Монтесорі.
56. Технологія Дальтон-план Г. Паркхерст, особливості організації й методики. Принцип самоперевірки.
57. Технологія вільної праці С. Френе. Роль самоуправління.
58. Особливості змісту й методики у технології вільної праці С. Френе. Робота з вільними текстами.
59. Школа-парк М.О. Балабана. Робота учнів у студіях.
60. Цілісна модель вільної школи Т.П. Войтенко, основні форми організації навчального процесу.

ДОДАТКИ

Додаток А

**СТРУКТУРА БЛОКУ УРОКІВ
ІНТЕГРАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ
В.В. ГУЗЄЄВА**

Постійна частина	
ВП	Ввідне повторення (рекомендовані форми: бесіда)
ВНМ	Вивчення нового матеріалу (основний обсяг) – лекція, розповідь, бесіда
З (Т-М)	Закріплення 1: розв’язання задач (тренінг-мінімум із розв’язання задач шаблонного характеру) – бесіда, практикум, самостійна робота
ВНМ (Д)	Вивчення нового матеріалу (додатковий обсяг), форми: семінар
Змінна частина	
З (РДЗ)	Закріплення 2: розвивальне диференційоване закріплення – семінар-практикум
УП	Узагальнююче повторення – консультація
Кон	Уроки контролю – трьохрівневий письмовий залік
Кор	Уроки корекції – практикум

Додаток Б

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Інтерактивні технології кооперативного навчання	Інтерактивні технології колективно-групового навчання	Технології ситуативного моделювання	Технології опрацювання дискусійних питань
Робота в парах	Обговорення проблеми в загальному колі	Симуляції або імітаційні ігри	Метод ПРЕС (PRES, МППО)
Ротаційні (змінювані трійки)	Мікрофон	Спрощене судове слухання (суд prose)	Займи позицію
Два – чотири – всі разом	Незакінчені речення	Громадські слухання	Зміни позицію
Карусель	Мозковий штурм	Розігрування ситуації за ролями ("Рольова гра", "Програвання сценки", "Драматизація")	Неперервна шкала думок (континуум, нескінчений ланцюжок)
Робота в малих групах <i>Варіанти організації роботи груп:</i> - "Діалог"; - "Синтез думок"; - "Спільний проект"; - "Пошук інформації"; - "Коло ідей" (Раунд Робін, кругова система)	Навчаючи – учись ("Кожен учить кожного", "Броунівський рух") Ажурна пилка ("Мозаїка", "Джиг-со") Аналіз ситуації (Case-метод) Вирішення проблем Дерево рішень		Дискусія Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу Оцінювальна дискусія Дебати
Акваріум	Дерево рішень		

Складено на основі: Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за заг. ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

Додаток В

ЕТАПИ ВЗАЄМОНАВЧАННЯ УЧНІВ ПІД ЧАС РОБОТИ В "КАФЕДРАХ" ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ЧАСОВОГО ЗАНУРЕННЯ М.П. ЩЕТИНІНА

Завдяки "кафедрі" та взаємонавчанню учні, які обрали улюблений предмет, мають можливість просуватися поетапно від репродуктивного до творчого рівня пізнання:

1. "Я вчусь"	Репродуктивний рівень
2. "Я вчусь вчити"	Рівень засвоєння методичних знань
3. "Я вчу"	Рівень взаємонавчання
4. "Я вчу вчити"	Рівень передачі методичних знань

////////////////////////////////////

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА 3

**РОЗДІЛ І. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"** 5

**РОЗДІЛ ІІ. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ "ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ"** 20

Лекційний курс 20

Практичний курс 27

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів з курсу 50

Методичні рекомендації
до виконання самостійної роботи 54

Тематика рефератів 55

Питання до екзамену 56

ДОДАТКИ 59

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ЛИМАР
Юлія Михайлівна

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ
навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності 6.010102 "Початкова освіта"

Технічний редактор *О. Клімова*

Комп'ютерна верстка
та макетування *О. Клімова*

Комп'ютерний набір *Ю. Лимар*

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія KB № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.*

Підписано до друку 21.12.11 р. Формат 60 x 90 1/16.
Папір офсетний. Друк на різнографі.
Ум. друк. арк. 3,76. Обл.-вид. 2,70.
Наклад 350 прим. Зам. № 544.
Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
Тел. 65-17-99.
chnpu.tipograf@gmail.com